

Monitieteisen lastensuojelututkimuksen kansallinen asiantuntijaryhmä - Toimintakertomus 2018

Ajassa liikkuu kiihtyvällä tahdilla monenlaista lastensuojeluilmiöihin liittyvää tutkimusta ja aktiviteettia. Yhtäältä eriarvoisuus on selvityksen kohteena (lapset ja lapsuus marginaalissa tässä yhteydessä), Suomen akatemian Lippulaiva-rahoitushaku meneillään, Sitra nostaa vahvasti esiin tiedon hyödyntämiseen haasteet päätöksenteossa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksessa (THL) jatkuu edelleen tutkimuskoordinaatiotyö, joka johtaa tutkimusohjelman valmisteluun. Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö (ITLA) käynnisti toimintaansa uudistuneena säätiönä, jonka tehtävänä ei enää ole lastensuojelun tutkimuksen rahoittaminen.

Kuultiin Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) visio tutkimukseen ja kehittämiseen sekä osallistuttiin STM:n ja Opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) järjestämään pyöreän pöydän keskusteluun koskien Osaamis- ja tukikeskuksia (OT-keskus). Toimintaideoita on esillä paljon. Ryhmässä käytiin tärkeä keskustelu, uusia alkuja olisi näkyvissä, mutta ne vaativat vahvistusta ja (taloudellista) tukea. Pyöreän pöydän neuvottelussa otettiin suuntaa ammattikuntarajat ylittävään opetukseen, myös monitieteiseen tutkimukseen, mikä mahdollistaisi ylitiiteenalaiseen poikkitieteelliseen tutkimukseen ja tutkijakoulun. Paikalla ei ollut rahoittajien edustajaa. Nyt akatemia rahoittaa nuoria tutkijoita, ja siihen nähtiin tarvittavan myös kannustusta ja senioreja ohjaamaan. Tahtotila näyttäisi olevan nyt koota monitieteellisesti yhteen toimijoita.

Suomen Akatemia (SA) ei ole ollut mukana LAPE-rakenteissa (Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma). Kun akateemisen tutkimuksen sijasta on tarve liittää tutkimukseen kehittämistehtäviä, ja näitä tutkimustarpeita on, nousee kysymykseksi: miten saada yhteistutkijuus ja -kehittäminen huippututkimuksen rahoituksen piiriin ja päästä kansainvälisiin korkealle rankattuihin julkaisuihin? OT-tyyppisen tutkimuksen nähtiin tuottavan käytännölle relevanttia tietoa. Kun Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirissä (HUS) / Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskuksessa (Socca) on pari vuotta toimittu yhteen, on saatu viisautta ja myös tutkimusrakenteita sekä saatu rahoitusta, jossa sairaalarakenne auttaa; sosiaalityön professuuriajatus on vireillä. Positiivista on se, että rahoittaja hakee yhteiskunnallista vaikuttavuutta, ja se perustelee kehittämistehtävän nivomista mukaan. Todettiin, että tutkimusohjelmaa ei voi toteuttaa ilman käytäntöä; esimerkiksi Vamos tuottaa runsaasti aineistoa, ja tutkijoita otetaan mukaan mielellään. Tavoitteena on käsitteellistää tutkittavat ilmiöt uudella tavalla, joskin samantapaisia ilmiöitä on kaikkialla eivätkä kaikki ilmiöt ole uusia. Lastensuojelun kysymysten muotoiluun tarvittaneen myös agentteja.

Ryhmälle esiteltiin toimintavuonna monia tutkimusaineistoja niin THL:n omia kuin uudelleen Espoon big dataa. Tämä kaikki on kutsua tutkimusyhteistyöhön. Aineistoja on avoimesti saatavilla, ja THL on myös julkaissut Kouluterveystudkimuksesta Tutkimuksesta tiiviisti –raportteja useiden haavoittuvassa asemassa olevien lapsiryhmien näkökulmasta. Myös kohorttitutkimukseen on saatu 1997 syntymäkohortin tiedot, josta julkaisu valmistui loppuvuodesta. Kansallinen ja kansainvälinen tutkimusyhteistyö on ollut vilkasta.

Kansallisen asiantuntijaryhmän asettamispäätöksessä annettujen tehtävien osalta edettiin vuoden 2018 aikana seuraavasti: (ks. toimintasuunnitelma)

1. Asettaa vaikeassa elämäntilanteissa olevien lasten, nuorten ja perheiden eriarvoisuuden ehkäisyn tutkimukselle strategisia tavoitteita sekä tukea ja seurata niiden toteutumista.
  - Haavoittuvissa oloissa ja lastensuojelun tarpeessa olevien lasten oikeuksien ja osallisuuden fokuksessa tapahtui paljon niin yliopistoilla, THL:ssa, valtion hallinnossa, kuin järjestöissä ja muissa toimintatahoissa.
  - Yhteistyö vahvistunut, Lapsistrategiatyö käynnistyi.

2. Tukea laajojen monitieteisten tutkimushankkeiden käynnistymistä, tutkimuskonsortioiden muodostumista ja tutkimusrahoituksen fokusoitumista strategiaa tukeviin teemoihin.
  - Ryhmän jäsenet ovat omilla asiantuntijuusalueillaan aktiivisia.
  - Mitä mieltä?! tutkimuspäivien teemasta toimintavuodelle suunniteltu artikkelikokoelmajulkaisu ei toteutunut resurssisyistä.
  - Nuorten elinolot vuosikirja 2018 valmistui THL & Nuoritutkimusverkoston yhteistyönä.

3. Luoda yhteistyöverkostoja ja niille tarkoituksenmukaisia toimintatapoja.
  - LAPEn ja sen OT-toiminnan ympärillä käynnistyi ja vahvistui tutkimuspainotteisia monitieteisiä yhteistyöverkostoja.
  - Mitä mieltä?! tutkimuspäivien tulokset koottiin Päätösten tueksi –julkaisuksi, maakuntavalmistelun tueksi.

4. Tehostaa tutkimusviestintää ja tutkimusperustaista kehittämistä sekä vaikuttamista.
  - Julkaistiin uusi tilastokoonti ja erillisraportti sijoitusten kestoista.
  - Yhteisartikkeleita ja blogeja julkaistiin.
  - Yhteistyötä hallituksen kärkihankkeiden, erityisesti LAPE -muutosohjelman kanssa jatkui.
  - THL:n ulkopuolella tapahtuvan tutkimusaktiviteetin seuranta jäi vähäiseksi ja pisteittäiseksi.